

ZORA

ČASOPIS ZABAVI I PODUKU.

Pregled. Poezije: Črni zavój. Zapuščena. Največa sreča. — Med in pelin. — Kopriva. — Popis slovenske zemlje. — Zvezdar Tycho de Brahe. — Človeški jezik in njega razvitek. — Primož Trubar. — Drobne vesti. — Književnost in umetnost. — Listnica. — Popravek. —

Črni zavój.

S Puškina.

Ko v črni gledam zavoj strmé,
Otožnost mi trga razbito srcé.

Ko sem še upal, bil mlad i vesel,
Za grško krasotico sem blaznéł.

In um i pamet z njo sem zaigrál;
Da kača je ljuta, kedó bi bil znal?

S prijatelji sem obhajal svoj god,
Pritapa Hebrejec, umazan gospod:

„Ko s taboj se tukaj vse veseli,
Z Jarmenom ti ljuba se blodno druží.“

Obdarim ga, prokolnem kot psa,
I hlapcu zakličem: „Osedlaj konjá.“

Pa šla sva, konjá podila sva v skok,
Na ustnih odméval srcà mi je stok.

In jedva zagledam Grkinje stan,
Okó mi zamrkne od srčnih ran.

Ko hipoma mi okó zazré,
Da Jarmen ljubi nevésto deklé.

Nič več nesem videl; zavihtil sem meč,
Jarmen nej poljubil deklice več.

Še dolgo teptal sem trup proklet; —
Obrnem na devo se nem i bled.

Še čujem nje prošnjo, krvi zrem vir;
Pogine Grkinja, izgine mi mir.

Z mrtve jej glave vzamem zavój,
Molcé obrišem z njim meč si svoj.

Zvečer, ko megla pokrije ta kraj,
Odnese v Dunaj oboje strežaj. —

Od takrat ne ljubim več drazih ust,
Nemiren postal sem, otožen i pust,

Pa v črni gledam zavoj strmé,
I žalost mi trga razbito srcé.

Lukavečki.

Zapuščena.

Oj vi tihi logi,
Zopet zelenite,
Mlade se pomladi
Lehko veselite.
Jaz pa bridko plakam,
Brišem si solzice,
Ki močile zgodaj
So mi mlado lice.
Smrt nemila vzela
Rano je očeta,
Sestra se ločila
Zgodaj je od sveta.
Ljubega je vojska
Meni pokosila,
Revo mene samo
Tukaj zapustila.

B. M.

Največa sreča.

Kakó veselo, ljubeznívo,
Je ptičkov čuti glas povsód,
Ko mati ptica bojazljivo
S perutmi krije mladi rod!

Enaki, prejšnji ne poznejši,
Iz srčec glási jim ne vró;
Čas ptičkom ta je najsrečnejši,
Ko snujo si družinico.

V življenju kar uživam sreče,
In do sedáj je vžila sem:
Sreč mi ne pozna večje,
Ko dete svoje kádar zrem.

P. D. - Pajkova.

Med in pelin.

Izvirna povest.

V.

Zadnje besede je govorila Karolina z nekako posiljenim naglasom, kajti Sova, ki je korakal, akoravno zlikan na ves mogoči način, v svojej najlepši opravi, nij imel onega daru, ki bi očaroval na prvi pogled žensko oko. A sila in staro devišstvo sta neizbirčna. Koliko napak, koliko pomanjkljivostij se zakriva z vednim samotarjenjem in s smehljajočo zakonsko srečo borečemu se pogledu.

Tudi Karolina, zvita devica, je spoznala precej in uganila, da jo čaka morda ravno pri starem župniku nepopisljiva sreča. Zakaj bi ne bil lahko kak tujec, bližnji graščak ali baron ali kaj enacega in bi jo snubil? A če tudi nima kake blagorodne pritikline, nič ne de, bogat je vendar lahko in če ima novce, več ona ne potrebuje. On je star, dolgo ne živi — potem pa dobi

lepega, mladega ali kakoršnega hoče. V take prijetne misli se utopi srpanška krasotica in se ziblje na smeječih krilih svoje, kedo ve, če ne imenitne, najsrečnejše bodočnosti.

V tej zapeljivej misli se spozabi tako daleč, da se vstopi nepazec na svojo pričujočo sestro, pred ogledalo, dela prijazne poklone, kakor da bi sprejemala imenitnega gosta, razteguje na vse mogoče načine rožnate, rudeče pobarvane ustnice, kaže celo vrsto slonokostenih — kupljenih — zob, in utrinja tako zapeljivo z zaljubljenimi očmi, da bi zapeljala morda celo družega Salomona v svoje umetne zanjke. Za ubogega Sova je to preveč, mnogo preveč. —

Ko se vrše v župniji tako imenitne reči in zidajo zlati gradovi, približa se Sova svojemu cilju.

Ponižno je upognen, v globoke

gube zvija čemerikavi obraz, in mrzel pot ga obliva pod črno, na novo poglajeno in skrtučeno suknjo. Sej kaj bi bilo, ko bi spoznali gospod župnik, oni so zveden mož, da ni bolan, da je zdrav, popolno zdrav, da si hoče le težek, dolgočasen kamen svojega dolgoletnega samotarstva odvaliti s sreca. To bi bilo neprijetno in nečastno njemu, srenjskemu varuhu miru in reda.

A tega ne bode. V sree ne vidi nihče. To je dobro marsikedar; v časih bi pa bilo prijetno tudi nasprotno, ko bi postavim videla ljubica njegove skrivne, goreče čute, ki planté tako neizmerno za njo. Lepo bi bilo to, najtežavnejše delo vsega življenja bi bilo končano: izjavljenje svoje ljubezni, o katerem sam ne vé, kako bi pričel in izpeljal, da bi kaj hasnilo in ne bilo zastonj.

„Svet križ božji“, vzdihne Sova pred dvermi, misleč si: bode vže nekako, in stori skrivaj velik, častitljiv križ po obrazu, kakor v brambo proti zaprekam, ki bi se mu protivile.

Zdaj je pred župnikovo sobo. Težko sopiha, samega strahu upogne še bolj hrbtišče, skremži obraz, pritisne kljuko in stoji pred čestitljivim gospodom.

Župnik sloni še vedno pred skladnice učenih knjig in prišleca niti ne opazi.

Sova mora zakašljati dva pota, da se ozre župnik, popravi srebrno-okovane očale na nosu in premeri svojo farno ovčico. Prišlec mu je moral biti povšečen, kajti, kar pravi potem, bilo je podobno prilizljivi frazi, in Sova mora sesti v mehki naslonjač duhovnu nasproti.

„Vi ste se prehladili, gospod Sova, preskrbni in prenatani ste v svojem težavnem, a čestitem stanu!“ povzame

župnik tipajoč bolnikovo žilo na desnici. Sova se pokloni, pritrkuje gospodu, dela še kislej obrazi, hoteč pokazati, kako neizmerno trpi v svoji nenadni bolezni. A notri pod črno suknjo, v prsih pri srečanju mu je tako lahko, tako prijetno, da še nikedar ne tako. Misli si: župnik je moder gospod, a jaz ga prekosim, jaz ga imam pod palcem. Da, in kako prijazen je! V gosposkem naslonjaču sedim in poleg njega in kaj še celo „gospod“ mi je rekel, hvalil mi jo imenitno službo. Da, ko bi bila sedaj navzočna njegova skrivna ljubica in bi čula lepo ime „gospod“, časten naslov, ne branila bi se ga potem, oklenila bi se ga z obema rokama.

Ko se ziblje Sova v takih sladkih mislih, izbira župnik različna zrneca svoje bogate lekarne, miga z brado, študira in premišljuje, kaj bi pomagalo, kaj ne.

Slavni zdravnik, nikdo ti ne krati zaslužene slave v žabičnih in enacih boleznih, a tu je most, črez katerega ne seže tvoja modrost; tvoja zrneca so kakor kaplja v morje — le eno zdravilo je za Sovo in za toliko bolnih zemljanov: sladka ljubezen, srečno zakonsko življenje.

Ko razklada in ukazuje potem župnik, kako naj se rabijo zdravila, koliko je odločenih za različne čase, kako naj se vede bolnik, da ozdravi, odpro se nenadoma dveri in v sobo stopi ljubezniva Karolina.

Sova kar ostrmi pri tem pogledu; zavitek čudodelnih zrnec mu pade iz roke in se raztrese po tleh. Take lepote še ni videl nikedar!

Župnik je prisiljen po pravilih etikete predstaviti svojo sorodnico iz mesta, ki ostane dalj časa pri njem na deželi.

Trenotek pozneje sedé vsi trije v veselej družini. Sova je popolno

iznenadjen; tolike časti, tolike prijaznosti ni pričakoval. Očaran je ljubeznivosti Karolinine. Te zaljubljeni oči, to rudeče lice, ta gosposka podoba jemlje mu kar pogled.

Povrh mu pa pripoveduje župnik o pridnosti in izvedenosti svoje sorodnice, kako lepo zna šivati, kako slastno kuhati in koliko potov bi bila vže lahko dobila imenitnega, bogatega ženina. Sova spozna urno, kam merijo te besede. Da, vse je zagotovljeno, gotovo je zadovoljna ljubezniva deklica pri štiridesetih letih z njim, župnik ne bode ugovarjal, vse bode gladko izteklo.

Le nekaj neizmerno jezi Sova. Sicer je vedel postaviti modro besedo na pravo mesto. Govoril bi bil ves ljubi dan, ljubeznivo govoril, a danes se mu kar ne maje jezik. Povedati ne more, kako je srečen, kako se je zasakalo danes njegovo življenje v novo lepšo tir, cvetočo pot sladke ljubezni.

Precej dolgo se vrsti še različna govorica potem in skoraj brez izjeme o pridnej Karolini, o častnej službi srenjskega varuha i. t. d.

Sova pozabi pri tem popolno svoje bolezn: ponosno kolikor mu je mogoče, se vzpne kvišku, sej starega bolnega ženina bi ne marala nevesta.

Ko se poslavlja potem in dela velikanske poklone, spremita ga župnik in dekle do vrat ter ga povabita celo v nedeljo h kosilu. Ker v vasi tako ni omikane družčine, torej se morajo zediniti semtertje oni, ki se štejejo k boljšim krogom.

Sova samega veselja niti zemlje ne čuti pod saboj, ko hiti potem proti domu. Preskočil bi danes najvišjo mejo, premagal vesvoljni svet v boju proti sebi, akoravno nosi zdravilna zrneca v žepu.

Ta pa, ki je iznašel pisana zdra-

vila, dozdeval se mu je največi dobrotnik človeštva, največi modrec pod solncem in ko bi ga poznal on, koliko bi mu dal, celo pest svojega nakopičenega zaklada in kako bi ga častil! Vsaj njegova ljubezniva Karolinica bode bogata, da malokatera tako; zakaj pa je župniku v rodu in nosi celó v delavnik tako dragocena krila?

V časti in brez dela bode lahko živel poleg nje in vse mu bode zavidalo in ga blagovalo.

VI.

Nedelja — lep, vesel dan. Veselè se je otroci, pa tudi vsi veliki ljudje. Kajti v nedeljo mora biti ena pipa tobaka več in če količko mogoče, tudi kupa rudečega ali rumenega vina.

Naravno je tedaj, da se je veselil nedelje in sicer posebno prihodnje nedelje tudi Sova, in ko bi mogli popisati kako! Sej je bil povabljen na kosilo k gospodu župniku; to je čast in še velika čast njemu. A kaj še to, tako kosilo kot se kuha pri župniku, ni vsakdanje, to mora biti slastno in vabljivo, da bi se kar samo jelo. Povrh še krasna misel, da ne bode veljalo nič, čisto nič, temveč mu še celo koristilo na drugej strani. V zapeljivosti gosposkega kosila bi bil namreč kmalu pozabil, da bode gledal tudi od obličja do obličja svojo krasno Karolinico, da bode sedel morda poleg nje in imel priložnost jej kar naravnost odkriti svoja goreča čuvstva.

Za vsa imenitna opravila pa je treba priprave, skrbne, natančne priprave.

Kosilo pri gospodu župniku in družčina gosposke, nadepolne ljubice, sta bila Sovi imenitna, jako važna opravila. In ker hrepeneč po slastnih,

božjih darovih za svojo telo, skoraj ni mogel razločiti, katero opravilo je važnejše, pripravljaj se je za oba. In kako pripravljaj!

Opustil je prvič ves ljubi teden poprej masele kislega vina, katerega je pil sicer v krčmi, ondi konci vasi. Sej župnikova vina, ali pa takova! Škoda bi bila in še velika, ko bi si popačil s slabo kapljo okus, odškodoval se bode za to v obilnej meri, kolikor se bode hotel. Tudi kar se tiče jedila je bil zadnje dni Sova zmernejši. Ne da bi dejali, da si je privoščal sicer boljše pojedine, tega ne. A proračunil je v svojej modri glavi, da bi mu vsakdanja kmetiška jed, kakoršno zauživa sicer v vaški krčmi za male denarje, lahko škodovala na želodcu ter bi lahko obolel tja do nedelje in vsa njegova sreča, vse veselje bi bilo potem uničeno.

Kaj pa priprava za drugi imenitni del prihodnje nedelje, za družčino z ljubeznivo Karolino? Da tudi ona ni zaostala in kako? Spodobi se da obleče v nedeljo najlepšo svojo obleko, da se ogladi in pripravi, kar je v njegovej moči, tako da ne dela sramote gosposkej družčini in svojej izvoljeni, in potem obudi lepo, tolažilno misel v sebi, da je mož, pravi mož, ki se lahko draže oblači in more prerediti tudi ženico in še kak primeček, če bi ga bog siloma podelil.

Razgrebajoč Sova svojo nedeljsko opravo in čisteč jo prav polahno in skrbljivo, zapazi v svojo jezo in žalost, da dolga cesarska suknja s svetlimi gumbi ni takova kot bi morala biti. Pri rokavih in širokem ovratniku se je jela svetiti. Tudi na dolgo pre-rezani škrici so bili nekaj na škodi in še nekaj družih malenkostij je bilo.

Otožen in utopljen v dolga leta, ki so mu oglodala njegovo nekdanj tako krasno suknjo, ki je veljala lep, gotov denar, računi in premišlja Sova, kako si pomoči iz te neprijetne zadrege. Takov ne more sedeti poleg svoje izvoljene pri gosposkej mizi, druge suknje pa nima, nova pa, oh strašna misel. bi oropala njegov zaklad za toliko in toliko goldinarjev.

V hudem boju sam s seboj, premaga njegov boljši namreč po lepoti hrepeneči duh, če ga smemo imenovati tako. Za trdno sklene, da mora biti suknja in sicer enaka črna, gosposka suknja nova, naj velja, kar in kolikor hoče. Ona velja izvoljeni ljubici, in nežnemu spolu moramo storiti marsikaj na ljubo, prinesiti mnoge žrtve, je čul vže čestokrat trditi in pripovedovati; tudi on ne sme delati osorne izjeme.

A v istem trenutku ga oblije zopet tiha žalost: kako škoda je vendar lepega, dolgo hranjenega denarja za telesno ničemurnost.

Polagoma in skrbno odpre skrinjo, oslini prst in jame preštovati lepo nakopičene, smeječe bankovce. Zopet se mu vname boj, koliko bi bilo dovolj za suknjo, ker vže ni drugače, koliko premalo.

Sklenivši ostro prijeti prodajalca in krojača, da ga ne ukani, se napoti po vasi videzno z veselim srcem, sej v nedeljo bode imel novo gosposko suknjo; novo svetlo pokrivalo vže ima; ponosno bode stal pred cerkvijo, in potem kosil bode poleg župnika, poleg svoje neveste, pil sladko cekinasto vino in — zastonj. — O vesela nedelja, lep najlepši čas, podeljena v počitek in edino veselje trpečega ljudstva!

(Dalje pride.)

Kopriva.

Povest.

III.

Dejali smo, da je šel Dorin priimek „Kopriva“ od ust do ust po vasi, in tako so se ga privadili, da se je kterikrat kdo celo spozabil in jo ogoril s „koprivo“. Gorje njemu, in gorje tisti dan domá poslom in očetu! Takrat je bila zopet huda ura pri hiši.

S svojimi vrstnicami, kmetskimi dekleti, Dora nij marala pohajanja; sej je bila bogata, znala toliko, ko mestne gospice in doma v zaboju imela je zaprto gosposko obleko. Kaj je bilo njej treba prijateljic? A ko je prišel tisti nesrečni čas, ko je vzdihovala po prijateljici, ko je iskala duše, koji bi razkrila, koliko težo ima v srcu, takrat je še le spoznala, kaj je prijateljica. Tudi najkrepkejši možak dôtikrat ne more prenašati vse tiste butare, koje osoda včasih nalaga človeku na ramena; kako bi jo vendar-le rahli život devojkin mogel? —

Lep jesenski dan je bil, ko se je pripeljal Mirovoj na lepem gosposkem vozu v vas. Vrbè je sedel takrat pred hišo in se paril v solnčni gorkoti. Če tudi je nosil gosto črno brado, spoznal ga je vendar koj na prvi hip; sej je bil to tisti prijazni gospod, ki mu je zibelka tekla tam v oni kočki na griču, ki je bila nekđaj od vseh stranij podprta s koli, da je hudi vihar nij prevrnil, a sedaj je popravljen, lepó pobeljen od znotraj in zvunaj, in preteklo pomlad so jo z nova pokrili. Vrbetu je bil Mirovoj prijazen človek, ko se je še šolal v bližnjem mestu, in marsikterikrat sta se spuščala v žive pogovore,

kakor da sta največa prijatelja. Zato ga je pač koj v hipu spoznal in se mu odkril skoro do tal. Vesel je bil kakor otrok, kadar se mu kupi igrača. Cel dan je šepal krog hiše in se smejal sam s seboj. Na klopici mu kar nij dajalo več mirú; kjer je le mogel, vjel je človeka, ter mu pripovedoval, da „g. Mirovoj“ je uže zopet tu i. t. d.

Na večer je prihajala Dora mimo Škrlinove hiše. Vrbè jej uže z daleč miga z bergljo ter jej kliče: „Dora, Dora! le urno pridi; če je še ne veš, povedati ti imam veliko novico.“

„Le za-se jo obdrži! Menim, da tebi nij posebna sila, dajati kaj! Bode uže zopet kaka beraška!“

„Nij beraška ne, gosposka je, bolj ko vi vsi Mrakovi. Ali veš, kdo se je danes popoldne pripeljal v vas in čegav je? In kako se je pripeljal? V kočiji, v gosposki kočiji! Ali veš, kdo?“

„Vem, pa se malo brigam za to“, pravi dekle ter zasúče beraču hrbet.

„G. Mirovoj se je pripeljal“, kliče Vrbè raztogotjen. „V kočiji in z dvema konjema!“

Vrbè je kar od jeze trepetal.

„Taka je, kakor je bila pred desetimi leti“, mrmral je sam pri sebi.

Kakor sta si nekđaj bila navpik, tako še danes nij pozabljeno.

„Pa, le stoj“, žuga za njo; „sedaj bodeš s svojo jezo kaj malo opravila.“

O tem bi Vam Vrbè vedel mnogo povedati. Če tudi si je leta in leta uže ubijal glavo, vendar-le nij mogel spraviti na dan, kaj bi bilo vzrok večne nagajivosti, prepira in sovražnja mej

tema mladima človekoma. Prijatelja si nista bila, odkar ju je poznal. Vrbè nij vedel drugače reči, kakor da sta otroka to nagajivost drug proti drugemu prinesla uže na svet seboj.

Mirovoj je bil modra glavica, toda kaj šibke postave. Kadar je odhajal v vaško šolo, gledal je oče s praga za njim, ter ugibal: „Nij, pa nij za kmeta! Za cepec in koso mu roka nij vstvarjena. Gospod mora biti, če tudi mi preklej s strehe poprodajo.“

Zato je moral mladi Mirovoječek v šoli marsiktero grenko požirati. Otroci so se najraje njega lotili, ker so vedeli, da je prešibek in se jim nij bati njegga. A kadar je prišlo v šoli ali na poti proti domu do prepira ali celo do pretepa, takrat je bila Mrakova Dora vedno v prvi vrsti, ker je bila čvrste postave in močnih žil, da se nij ustrašila nobenega svojih vrstnikov ali vrstnic, če tudi je bila za dve ali tri leta mlajši. Odgovarjati je znala, kakor odrasli in pri vsacej priliki je imela ona zadnjo besedo. Kadar so se spoprijeli, bila je vselej mej tistimi, ki so šli nad Mirovoja in njegove prijatelje. Za druge se nij dokaj menila, a Mirovoju storila je kolikor mogoče žalega. V časih so se ga v šoli lotili tako za trdo, da je popustil knjige in pisanje, ter jokaje pobegnil domu. Največkrat je bila Dora vzrok prepиров in z nobeno stvarjo nij se jej bolje ustreglo, kakor če je videla Mirovoja jokati. Skoro nič drugega jej nij bilo na misli, kakor to, kako bi ga pripravljala v jok. Takrat pa se je vstopila prede-nj, priklonila se k njemu, ter roke na hrbtu držé posmehovala in pačila se njegovemu obrazu.

Najhujši čas za Mirovoja pa je bila zima. Otroci so hodili v dveh oddelkih domu. Sredi ceste se je vnel

v časih hud boj. Dora je bila vselej prva. Prej nij mirovala, dokler nij prišlo do boja. Tako trdih sneženih kep nij znal nobeden fant napravljati, pa vse so bile le Mirovoju namenjene.

A tako hudobna vendar-le nij bila, kakor se je kazala, in to je v tej prikazni bilo najzanimiveje; ker včasih postalo jej je zopet prav hudo, kadar je videla Mirovoja jokajočega. Proč od družih ga je peljala na stran, obrisala mu s svojo rutico solze z lic ter se sama zjokala nad njim, če jej je rekel, da je hud na-njo in da je nima rad. Seveda dolgo to nij trpelo. Črez nekoliko dnij je bilo zopet vse pozabljeno in Dora je bila zopet prejšnja hudobna nagajiva Dorica.

Stari Vrbè pa je zmajeval z glavo, ter dejal, da iz te moke ne bode prida kruh.

Ko je Mirovoj v mestne šole odšel, bilo je Dori jako dolgčas po njem in vedno je vpraševala Vrbeta, kedaj zopet pride na počitnice; komaj ga je pričakovala in kadar je prišel, samega veselja nij vedela, kaj bi počela. Doma je veselo prepevala in prinesla Vrabetu pogače in toliko časa ga silila z lepo in grdo, da je je moral vzeti. Pa ko se je to pleglo, pokazala se je na enkrat prejšnja nagajivost. Prej nij odjenjala, da je pripravila Mirovoja v jezo in če jej je nevoljen zasukal hrbet in odšel, postala je ter se mu posmehovala. Večkrat pa je tudi stekla za njim, dela mu svojo roko črez ramena, ter ga prosila, naj jej nikar ne zameri. „Drugače ne morem ravnati“, mu je dejala. „Kakor bi mi bilo narejeno, nerada to delam, pa moram.“ Prisilila ga je, da sta sedla v senco na travo in pripovedovati mu je pričela toliko in tako lepo, da jo je Mirovoj z veseljem poslušal.

Ko je hodil v mestne više šole, prihajal je le po enkrat na leto domu, o velicih počitnicah. Na neljubo ravnanje nij več mislil, in tudi v Dori je zaspala nekdanja hudobnost, a tudi zaspala samo; ko se ga je zopet privadila, postala je kakoršna je bila prej. Sedaj je prišel Mirovoj marsikterikrat v zadrego. Dora je dorastla. Sicer jo niso prištevali lepim dekletom, ker bila je preveč možate postave, a brala se jej je z obraza neka plemenitost in duhovitost, ki jo je delala Mirovoju jako zanimivo. Take so bile neki one duhovite in energične žené, dejal si je včasih, ki si jih je zgodovina zapisala v zlato knjigo. Resni obraz in krepko izražene črte na njem spominjale so ga marmeljnovih kipov iz starogrških časov. Če se je sešel z njo, polastil se ga je nekakov strah, ki prevzame človeka, če stoji čvrstjemu in silnejemu duhu nasproti. V pogovoru, najraje v družini, spravila ga je mnogokrat v zadrege, ker znala je staviti tako osoljene besede, da si

je moral Mirovoj rad ali nerad očitati, da jej v besedovanju nij kos, če tudi je izšolan gospod in Dora vendar-le priprosto dekle. Če so se o taci pri-ložnostih vjele njune oči, opazil je Mirovoj, da jej je šinilo črez obraz nekaj kakor svitla meglica zadovoljnosti. In vendar, ko ga je srečala drugi dan, prijazno se mu nasmejala, prijazno ga pozdravljala, bilo je videti, kakor da bi obžalovala, kar mu je včera neprijetnega storila.

Stari Vrbè, ki je ostro opazoval oba mlada človeka, pa Vam pové lehko še o drugačnih priglavljalih, in jeza mu šine v lice, če ga opomnite in vprašate, kedaj jo je minula ta hudobnost in nagajivost otroških let.

„Niso jej zastonj dali priimek „Kopriva.“ Tičala je v njej iskra hudobe, ki se nij dala nikakor zadušiti. Takrat sem uže dejal, da to ne bode imelo dobrega konca, in tako se je tudi zgodilo!“

Tako Vam poreče Vrbè.

(Dalje pride.)

Popis slovenske zemlje.*)

In ta zemlja krasna

Dom je moj!

1.

Kadar si ogledamo zemlje naše stare matere Evrope, najdemo jih mnogo, ki so rodovitne, lepe in prijetne; ali tako prijazne, tako vabilne, tako ljubeznive za nas nij nobene, kakor je preljuba naša domovina slovenska.

Uže Vodnik je pel slavo svojeje deželi, rekoč:

Glej! stvárnica vse ti ponúdi,

Le jemat' od nje ne zamúdi!

in neka narodna štajerska pesen pravi:

Jaz vem za deželo, prelepo sloví,

Kdor jo pozná, jo visoko částí:

Slovensko deželo na mislih imam,

Lepše ko ona na svetu ne znam.

Zares! kadar bodo Slovenci enkrat prav živo začutili in spregledali, kako lepo deželo jim je previdnost

*) Ta pred nekimi leti zloženi spis noče biti za učenega smatran. Mnogo toček v njem bode si čitatelj stolmačil, ozrevši se na glavne težnje, koje so — še pred malo leti! — bile program domoljubne stranke. Pis.

božja v domovino poklonila, tedaj bodo bolj na njo ponosni, nego do sedaj, in ne bode med njimi izdajalec in odpadnika, ki bi jo hotel sovražnikom izročati.

Uže en sam pogled na zemljevid slovenske dežele — kakoršnega je izdal Peter Kozler l. 1853 — nam kaže, kakó ugodna je nje lega.

Od Planín, ktere proti severnim našim sosedom na straži stojé, dol do jadranskega morja, od izvirov Soče in Save tja doli do velikih ogerskih ravnin — tód razširja se Slovencev domovina.

Na zapadnej strani visoke planine strmijo v sinje nebó; na iztočnej pa se čem dalje bolj ponižuje naš svet ter z valovi Mure, Drave in Savinje, Save in Kolpe pada proti iztoku; na južnej strani pak se on gorat strmoglavlja v stransko korito sredozemskega morja. Sredi pa se vrsté gore, holmi, brda, gorice, doline in ravnine, vse obdelane in obljudjene od marljivega, pobožnega, razumnega in zdravega plemena slovenskega.

Med gorami vijejo se šumljajoči potoki in deroče reke; le na redkih mestih, kakor n. pr. po Krasu, bivajo goline in vlada suša; ali kjer je količko pestij rodovitne zemlje vmes, tam je vsa porabljena in dobro zagrajena, tu in tam pa, kakor na obalah Adrije, smehljajočemu, vedno evo-točemu vrtu podobna.

V slovenskej deželi nij brezkončnih in dolgočasnih ravnín, kakor po sosednem Ogorskem; pa tudi malo one divje goratosti, v kterej, kakor n. pr. v Švici, hudi led in večna zima vladarita. Kjer iz našega zemljišča visoki snežniki v nebó molíjo, kakor na Gorenjskem okoli Triglava ali na Štajerskem okoli Rinke, tam so oni

vsemu okraju bolj v krasoto nego grozo, ter očem ponujajo impozanten, mnogovrsten in zanimiv pogled. Ti sivi gorski velikani se nam zdé podobni sivolasim starcem, stoječim sredi zelenega mladenškega zbora, kteremu kot v spodbujo in svarilo kličejo: „Poglejte naše sive lasí! Mi tu stojimo nespremenjeni, v starej kreposti. Času, mogočnemu gospodarju, se mi posmehujemo; zastoj nam on pretí in žuga. Sredi najsilovitejših svetovnih neviht ohranili smo svoje čestitljive glave in z mirnim očesom gledamo bodočnosti v obraz. Mladi svet! jemlji si nas v izgled!“ —

2.

Ako Istro, ktera pa nij vsa slovenska, k slovenskemu zemljišču prištejemo*), kakor tudi vse Goriško, ktero isto tako po narodnosti samó več nego z večine spada k Slovincem, in še slovenski del Ogorske v poštév vzamemo, — sproti pa beneške Slovence odštejemo, ker ne spadajo več v našo državo: tedaj bi slovenski teritorij iz sledečih delov obstajal.

Največi del slovenske dežele bi spadal na Kranjsko. Slednja dežela leží sredi slovenskega zemljišča. Kranjsko méri 180 štirjaških milj

Za Kranjskim se vrstí Primorsko, kojemu smo gore tudi Istro prištevali, tedaj vkupej Goriško, Trst in Istra. Ves ta del (z večine, ako ne za $\frac{3}{5}$ slovensk) obsega 145 št. milj.

Za Primorjem pride Štajersko ali slovenski Štajer, kteri utegne okoli 106 št. milj zemlje obsegati. Sicer pak ima ta del brž za Kranjskim največe število slovenskih prebivalcev.

*) vzroki, zakaj, so v tedanjih slov. razmérih in težnjah iskati. Pis.

Za slov. Štajerjem stoji slovenski del Koroškega s 70 št. miljami zemljišča.

V zadnjem vrsti stoji ogersko Slovensko ali Prekmursko z najmanj 14 št. miljami.

Vsega slovenskega zemljišča po gore podloženem sestavu utegnili bi okoli 500 št. milj biti.

Po tem računu*) stala bi „Slovenska dežela“ po priliki med Moravskim in Tirolskim, in bi med 17 cizlajtanskimi deželami bila četrta v vrsti, med vsemi deželami avstrijske monarhije pa šesta. Oziroma na déle združene „Nemčije“ bila bi slovenska dežela, razve Prusije, Bavarije in Hannovera, večja nego vsaka druga nemška dežela. Priméroma k drugim evropskim državam pa bi slovenska dežela imela nekoliko manjši obseg nego Belgija. Toliko o velikosti slovenskega zemljišča.

3.

Najsevernejši konec slovenske zemlje je pri Sv. Gothardu, tako imenovana „Slovenska ves“ na Ogorskem pod 46°57.5' sev. širine.

Najjužnejši konec pa, ako Istro z otoki slovenskemu zemljišču prištejemo, na južnem robu otoka Lošinja, pod 44°30' sev. širine.

Najzapadnejši kraj leži na Koroškem (blizu Pontebe) pod 31°2' geog. dolžine; a najiztočnejši na Ogorskem (blizu Kot-a) pod 34° geog. dolžine.

Geografična širina tega zemljišča tedaj poprek iznaša nekaj nad 2°, a geografična dolžina nekaj pod 3°.

Strogo geografična sredina se tedaj ima na Kranjskem iskati in to na Do-

*) samó pričišem, kakor sem ga on-daj po raznih datih izračunil.

lenjskem, menda med Višnjogoro in Žužembergom; ali ker politično važnost kterega kraja ne določuje edina natančna astronomična lega, temveč bolj drugi činitelji: vode, planjave, povestnični dogodki i. t. d., zato je v resnici edina Ljubljana pravo središče slovenskega naroda in zemljišča, takó rekoč srce slovenskega telesa.

Največo geografično dolžino ima slov. zemljišče na severnej meji; čem dalje proti jugu, tem bolj se ono zožuje. Glavna podoba mu je tedaj triogeljni, s skoro enako dolgimi stranmi.

Severna stran je obrnena proti Nemškemu, zapadna proti Italijanskemu, iztočna proti Ogersko-Hrvat-skemu.

Po triogljatej podobi je tedaj slovenska zemlja podobna otoku Siciliji („Trinacria“), ali s tem razločkom, da je južni ogelj Sicilije bolj proti iztoku obrnen, slovenski pa bolj proti zapadu.

Pa tudi gledé velikosti niste obe te zemljišči mnogo različni, ker Sicilija okoli 500 štir. milj méri.

4.

Po splošnem značaju svoje površine slov. zemlja pripada k planinskemu svetu.

Mi Slovenci smo edini Slovani, ki smo globlje v Planine (Alpe) prodrli.

Planine so tedaj neki čudoviti mejnik treh najmnóžnejših narodov Evrope: Romanov, Germanov in Slovanov. V posedanju Planin slovanski delež čuvati je tedaj naloga, koja je po previdnosti božje pripala Slovincem!

Večina naše zemlje je, kakor smo uže gore spomenili, gorata.

Velikih in znamenitih ravnin naša zemlja nima; najčešča oblika ravnega sveta je prijazna dolina.

Slovenskega zemljišča površina visi od zapada proti iztoku in jugu.

Najviša je ona na zapadnej strani, na mejniku Koroškega, Kranjskega in Goriškega; najnižja pa na iztočnej strani, proti Ogerskemu in Hrvatskemu.

Najviša stran slovenska leži v gorovju Triglavovem.

Srednji treh vrhov Triglava, stoječega v tako zvanih južnih alpskih Planinah, koji vrh molí 9037' nad morjem v nebó, je najviši hrib slovenski.

Odtod pada površina slovenske zemlje na vse strani: v dravsko porečje na Koroškem in Štajerskem, v savsko in savinjsko na Kranjskem in Štajerskem, v soško porečje na Goriškem, in v morsko pobrežje na Tržaškem in v Istri.

Kakor se iz sredine pahalice, s kojo si gospé veter pahljajo, vejice na vse strani razprostirajo, tako iz Triglavovega hribovja izhajajo na razne strani gorovja in porečja.

Da slov. zemljišče v resnici proti iztoku in jugu od Triglava visi, kažejo poleg reke tudi višine imenitnejših slov. gor.

Najimenitnejše teh gor za Triglavom so: Mangart 8462'; Grintovec, mejnik med Koroškim, Kranjskim in Štajerskim 8145'; Kanja-

vec, Mangartov sosed, 8112'; Rinka, v Solčavskih planinah na Štajerskem, 8085'; Snežnik na Kranjskem, daleč viden Slovincem in Hrvatom, 5981'; Velika kapa (prav za prav 'kopa'), najviši vrh v Pohorju, 4867'; Učka gora (Monte maggiore) v Istri 4410', in Nános, v Krasu nad Ipavo, daleč viden Slovincem in Italijanom, 4094'.

Ti visoki hribi smejo se z nekako pravico stebri naše narodnosti imenovati. Ponosno v zrak moleč in na daleko vidni vzbujajo oni v Slovincih čuvstvo domoljuba, čuvstvo sladke zamišljenosti in nekakega hrepenenja. Vsi imenitnejši slovenski pesniki so te gore poslavljali: Vodnik Triglav in Vršác; Preširen romantiške gore na Gorenjskem, pod kojimi mu je zibel tekla; S. Jenko „južne Planine“: Slomšek visoke Solčavske gore, in drugi te in druge.

Znana je naposled imenovanega pesnika menda najvzvišenejša pesen: „Solčavskim planinam“, v kateri pesni so te-le prelepe vrstice:

„V nebésa kažejo mogočni velikani,

V nebesa vzdígjamo i mi srcé, okó!

Slovincem luč naj sveta vera bo!

Le bístrimo si gláve, ne drémljimo zaspani,
Drugim narodom prodani!

Orjaške gláve starodavne, le stojíte!

Za pravico in resnico trdno stati

Čemo tudi mi, da bode Slava naša mati!

Ve bistre reke nam pa neprenehoma rosíte,
Naj bodo naše dela rodovite!“

(Dalje pride.)

Zvezdar Tycho de Brahe.

Morebiti da katerega častitih čitateljev zanima, kaj natančnega zvedeti o zvezdarju Tycho de Brahe, katerega sem v članku o zvezdah re-

paticah omenil. Zató podajem tu kratek njegov življenjepís in nekoliko vrstíc o njegovej delavnosti kot zvezdarju.

Tycho se je rodil 14. decembra

leta 1546 in izobrazil na vseučilišču v Kopenhagen-u in v Lipsiku. Kakor roditelji in sorodniki učečim se mladenčem navadno stan določujejo, tako so tudi Tycha sorodniki za pravdoznanstvo odločili. Ali Tycho je imel mnogo več veselja k zvezdarstvu in takó je tej znanosti vse svoje moči posvetil. Priljubilo pa se mu je zvezdarstvo uže kot štirinajstletnemu mladenču. Ko se je namreč leta 1560 proračunjeno mrknjenje solnea v resnici dogodilo, dobil je ljubezen k zvezdarstvu in je potem zvesto preiskoval in opazoval nebeška telesa vse tja do svoje smrti.

Ko se je leta 1568 v svojo dansko domovino povrnil, dal mu je njegov ujec zvezdarnico napraviti in uže leta 1572 našel je Tycho novo zvezdo v Cassiopeji. *) Ta zvezda je s svojo svitlobo skoro vse druge nadkrilila in se je celo po dne prostim očesom videla, pa tudi kmalu izgubila svojo sijajnost in za 17 mesecev zopet izginila. No Tycho nij samo marljivo opazoval nebeška telesa, ampak on je tudi mladenče zvezdarstva učil, in ravno zato mu je danski kralj Friderik II. letno plačo določil in ga z gradom Oranienburg nadaril. Ta grad spremenil se je pod rokami Tycha v najkrasnejšo zvezdarnico in bil skoz 21 let središče zvezdarstva cele Evrope. Po smrti Fridrika izgubil je Tycho svojo podporo, ker so ga njegovi neprijatelji na dvoru očrnili, takó da je bil Tycho prisiljen svojo domovino zapustiti. Zató pa je cesar Rudolf II. leta 1599 glasovitega zvezdarja v Prago poklical in kakor je iz povestnice znano, občeval je vladar često z njim. Tako

*) Cassiopeja je sozvezdje, obstoječe iz pet sijajnih zvezd v rimskej cesti in ima podobo latinskega V.

se pripoveda, da je Tycho neki dan bil na obedu pri cesarju Rudolfu in ker se je sramoval od mize vstati, da bi vodo pustil, obolel je od tega in leta 1601 umrl. V Pragi se je seznanil z glasovitim zvezdarjem Kepler-jem, ki ga je pri opazovanjih verno podpiral.

V drugej polovici 16. stoletja bil je Tycho de Brahe poleg Kopernika in Keplerja najznamenitnejši zvezdar in ravno ti trije zvezdarji uredili so zvezdarstvo in mu dali današnjo osnovo.

Tycho bil je izvrsten opazovalec nebeških teles, posebno repatic in premičnic. On je sestavil mnogobrojen imenik zvezd in jih je črez 777 opazoval z največo natančnostjo. Tycho je iznašel spremembe in letne nejednakosti mesečne drage, on je opazil nejednakost gibanja zvezd repatic in opazovanjem repatice l. 1577 dokazal, da so ta nebeška telesa mnogo bolj oddaljena od meseca. On je bil prvi, ki je širino opazovalnega mesta določeval s cirkumpolarnimi zvezdami in se oziral na refrakcijo pri svojih opazovanjih. Njegova izvrstna opazovanja porabil je pozneje Kepler pri določbi pôtov premičnic.

Leta 1605 zagledalo je v Frankfurt-u pod Tycho-vim imenom delo, v katerem se omenja neka nerabljiva zvezdarska sistema in glasovitemu zvezdarju ne bi služila na čast. Ravno zato je verjetno, da to delo, ki je po smrti Tycha pod njegovim imenom izišlo, nij njegovo. Zemlja se po tej sistemi smatra za središče sveta in krog nje krožijo Merkur, Venera in Mesec, druge premičnice pa krožijo po tem nauku krog solnea.

No Tycho nij samo kakor opazovalec in učitelj zvezdarstva bil znamenit, ampak velike zasluge si je za-

služil s tem, ker je zvezdoslovju odprl pot v kraljevske palače.

Njegovo znamenito je delo: „Astro-nomia nova de motibus stellae Martis“,

koje obsega glavna pravila nebeške mehanike.

Dr. Križan.

Človeški jezik in njega razvitek.

(Dalje.)

Čuvstva in nagoni, ki v temni duši živalski živé ter vse njih dejanje in nehanje odločujejo, ostanejo po tisočletja vedno nespremenjena. Enako nespremenjeni pa ostanejo tudi zvuki živalski ki izražajo njih čutenje in potrebne telesne nagibe. Še dandanes nam bečela stavi in zida svoje satovje, meri in napravlja svoje celice tako, kakor jih je taista, ki je prva začela zletavati po rožnih cvetlicah in medú si nabirati za svoje prezimovanje. Tudi dandanes nam laja pes isto tako, kakor takrat, ko ga je začel na prvo rod človeški spoznavati; kajti zgodovina živalij nikakor ne pové, da bi se bil in kako bi se bil njih glas spremenil in ogladil. In celo je verjetno, da niso živalski glasovi in zvuki nobenim spremenjavam podvrženi; človeški rod vsaj dozdej še nij tako merodajnih sprememb opazovati mogel, da bi se ne smelo trditi, da se živalski jezik od svojega prvotnega stanja nikakor nij spremenil. —

Celo drugače je z jezikom človeškim. Sevéda se zvuki, ki nam hipne občutke človeške izražajo, nikakor in nikdar ne spremené. Novorojeno dete vrešči in upije, kakor so s početka užé kričali „Eviní“ sinovi; in pred dvema tisočletoma so zemljani kakor zdaj mi užé stokali: ah, vae. Pravi jezik človeški pa, v kojem se pojmi vtelesjujejo, ki se po učenju in podučevanju razširja, in se od duha do

duha razprostirajoč vedno na novo pomnožuje, — ta jezik se razvija kakor se razvija duh človeški od roda do roda. Kakor se duh posameznika, celega naroda, vsega človeštva povzdiguje, isto tako se v odgovarjajočem razmerju tudi spreminja in požlahtnuje jezik človeški. Jezik ima tedaj svoje spremembe in svojo rast kakor človeška prosvéta, in svojo zgodovino kakor posamezni narodi. Razložki pa, ki se nam kažejo v jezikovnem razvitku, ne sledijo samo časovno eden drugemu, temveč se tudi v enem in istem času pri raznih narodih in jezičnih plemenih nahajajo. Vsak narod ima svoj posebni jezik, in ta posebni jezik je ravno glavni znak in značaj vsake narodnosti. —

V povestičnem razvitku človeškega jezika se nam dá njegovo napredovanje od stopinje do stopinje zasledovati. Tudi telesno-duševni razvoj človeški se je polagoma vršil, in mnogo tisoč let se je potrebovalo, da je dospel človek do tega vrhunca svoje duševne izobraženosti, in rekel bi popolnosti, koja se nam dandanes pri nekterih jezičnih plemenih pokazuje. Bodi si pri posameznih ljudstvih, ali celih narodih, bodi si tudi pri skupnem človeštvu — povsod opazujemo, da je gnila vedno bolj in bolj telesna, gmotna in samo materijalna moč, nasproti pa se širila sila duševna.

(Dalje pride.)

Primož Trubar.

(Dalje.)

Leta 871 začel je tedaj Metod v Panoniji kot viši pastir svoje cerkveno delovanje, ktero se je celó do Gorutánov. pradedov današnjih Slovenov, pravih bližnjih bratov panonskih Slovencev, raztezalo.

Slovensko cerkveno obredje mu je brzo pridobilo izvanrednih pripadnikov; sproti pak je padala oblast bavarške duhovščine, tako da je nje arhipresbyter Richbald celó bil prisiljen, v Solnigrad se umakniti. To pa je togoto in sovražnost frankovsko-bavarskih svečnikov takó razjarilo, da jim nij več zadostilo, Metodu nadškofovsko čast utajevati in nje opravičenost napadati, nego da se jim je posrečilo, Metoda ujeti in kot jetnika v iztočno-frankovsko ali nemško državo odvesti. Stoprv po končanju preje omenjene frankovsko-moravske vojne in mira zaključenju v Forchheimu l. 874, in potem ko je Ludevík nemški panonsko nadškofijo priznal, smel se je Metod k Kocelu na blatensko jezero povrniti.

Ker pa njegovi osobni neprijatelji in sovražniki slovenske liturgije še niso mirovali, moral je Metod v tretjič v Rom potovati, zagovarjat se od krivoverstva, kojega je bil obdolžen. Ali zopet je bil popolnoma za nedolžnega in nekrivega spoznan in v vseh dotičnih točkah kot popolnoma pravoveren potrjen, in je l. 881 od papeža Janeza VIII. bil nazaj poslan v svojo nadškofijo z jako pohvalnim pismom.

Zadnja leta življenja, koja je večidel na Moravskem prebil, grenile so mu čisto spletke svojega podložnega škofa Wichinga v Neutri, ki je

kot sovražnik slovenske liturgije Svatopluka, Rastislavovega naslednika v vladarstvu, takó znal za latinsko obredje pridobiti, da je ta z novič frankovskim in bavarskim svečenikom pot v svoje kraljestvo odprl.

Ko je l. 885 Metod oči za vselej zatisnil in svoje poslanstvo slavno in blagoplodno izvršil, jela se je slovenska liturgija takó silno proganjati in nje svečeništvo begati, da je od Metoda samega za naslednika imenovani duhovnik Gorazd z vsemi učenci in s svetimi knjigami drago svojo domovino moral zapustiti in k Bolgarom, južnim sosedom in bratom slovenskim, pobegniti. Od tod — z Bolgarskega — se je potem slovenska liturgija dalje širila in to najpreje k Srbom in Hrvatom, in nekoliko pozneje k Rusom. —

Konstantinovo in Metodovo apostolsko delovanje razprostiralo se je tedaj z večine čez Moravsko in Kocelovo panonsko kneževino, ktera se je, kolikor je nje pod solnogradsko vladikovino spadalo, od Rabe do današnjih iztočnih štajerskih Planin, in od Donave do Drave raztezala in se takó z ene strani Pečuha (Fünfkirchen), z druge pak deželice Dudleipa za Knežaho in Muro dotikala, torej tudi slovenske gorice in ptujsko polje obsezala.

Tako tedaj nij niti dvomiti, da je tudi mariborska okolica ondaj pod Metodovo nadškofijo spadala, da se je tedaj tudi tu v slovenščini cerkveno obredje opravljalo, in da so tudi tukajšnji Slovenci pravi nasledniki onih, katerih jezik je bil v „slovensko“ liturgijo in sv. pismo porabljen in kateri

je služil za podlago onej književnosti „(staro)slovenskej“, ktere pismeni spomeniki nas še današnji dan, in to po pravici, napolnjujejo s čutom velikega spoštovanja in opravičenega ponosa.

To so tedaj po svedočbi povestnice one čudovite zgodbe, oni sijajni čini blagih dveh grških bratov, ktera sta si po svojih neizmernih zaslugah za Slovence in posredno za vse Slovane sploh pridobila za vselej častno ime: Apostola Slovanov.

Tudi je neovrgljivo dokazano, da so Slovenci — sej je o početkih njih književnosti govor —, za Metoda množnejši bili, nego dan danes, in da so tadANJI naši pradedje primeroma mnogo večje zemljišče posedali, nego sedANJI Slovenci.

Stanovali so namreč po obeh bregovih Donave skoro do Inna in do iztočnih tirolskih planin, na jugoiztoku pa do Donave, Save in Kolpe.

Le takó se tolmačijo mnogi ostanki slovenščine, ki so sodržani v imenih rek, hribov in krajev po sedanjem od bavarsko-nemškega plemena posedenem terišču Štirskega, Gornje- in Spodnje-Avstrijskega, Solnograda, Koroškega, Tirolskega in deloma tudi Bavarskega in iztočne Švice.

Ona književnost tedaj, ktero sta Konstantin in Metod v 9. stol. po Kr. v jeziku naših slovenskih pradedov vstvarila, ohranila se je, premda je iz tal svoje pradomovine bila izruta, pri Bolgarih, Srbih, Hrvatih in Rusih, ki

so jo prijazno sprejeli in v svoje zemljišče usadili, in je pri teh narodih v teku mnogih vekov malo spremenjena do današnjega dne se obdržala ter nosi po svetu ime staro-slovenske književnosti nasproti novo-slovenskej, ktera slednja je mnogo pozneje nastala v jeziku današnjih Slovencev in se po Kranjskem, Spodnje-Štajerskem, Koroškem, Goriškem i. t. d. marljivo obdeluje. —

Početek staro-slovenske književnosti je, kakor početki vseh drugih literatur, cerkveno-vérska, in táko je tudi z velike večine, ali nikakor ne izključivo, i nje sodržanje.

Posebni nje znak je ta, da je izključivo v glagolskem in cirilskem pismu spisana.

Obseg te književnosti — jedva nekoliko desetletij na zapadu znane — od tridesetih let neprenehoma narašča. Jako često se v vseh slovanskih ali vsaj s početka slovanskih deželah, posebno po Ruskem, Srbskem, Bolgarskem, Grškem, Romunskem i. t. d. po samostanih in drugje odkrivajo novi rokopisi, in tako se skoro od dne do dne še vedno širi nje obseg.

Po primesih, ktere so se izvirno moravsko-panonskemu jeziku pri Bolgarih, Srbih, Hrvatih in Rusih primešale, razločujo učenjaki prvotno-, bolgarsko-, hrvatsko-, srbsko- in rusko-slovenske rokopise ali vire staro-slovenske književnosti.

(Dalje pride.)

Drobne vesti.

Nemška hyperkritika je bila uže ménila, da je Homerja z vso trojansko vojsko iz svetá spravila. V novejšem času pak si baš nemški učenjaki pri-

zadevajo, one pretirane sodbe s konkretnimi preiskovanji ovrèi. Takó n. pr. Ant. Krichenbauer (ravnatelj znojmske gimnazije) v posebnem delu

iz Odyseje tolmači, da je v njej ob-
jadranje Afrike epično opevano.
Otok Feakov bi bil neki kanarskih
otokov. Mi ta rezultat Kriechenbauer-
jevega dela podajemo brez vse lastne
opazke. — Glasoviti angleški dvorski
poet Tennyson je izdal dramo
„Harald“, ktero delo se kot pravo
narodno hvali. (Harald je bil slednji
britanski kralj pred Viljelmom pred-
bitnikom). — Dr. Diefenbach je
v svojem delu: „Die Völkerstämme
der europäischen Türkei (Frankfurt
a. M. 1877) prav na drobno popisal
prebivalce balkanskega poluotoka. Slav-
janom sponaša, da so si nekaj sami

svoje nevezgode krivi, ker o vpadu
Turkov niso byzantinskega carja dovolj
podpirali, nego se na lastno moč upi-
rali, takó pa v sužnost prišli. Die-
fenbach z antropologičnega stajališča
prorokuje Osmanom balkanskim sko-
rašnji propad. — Darwin, znani
angleški prirodoslovec, je izdal novo
delo (plod 11-letnega truda): „The
effects of Cross and Selffertilisation
in the vegetable Kingdom“ 1876, v ko-
jem med drugim dokazuje škodljivost
ženitev bližnjih sorodnikov. To delo
vzbuja, kakor i prejšnja njegova, ve-
liko pozornost učenega sveta.

Književnost in umetnost.

Med slednjim in tem poročilom je
tudi 2. zv. Valvasorja izišel. — „Matica
slovenska“ je izdala troje del: „Leto-
pis za 1876“, kateri v prvem svojem
delu prinaša podučne spise, v drugem
pa poročila o raznih sejah in o delav-
nosti društvenega odbora; potem posebno
knjigo: „Dr. Lovro Toman“ s To-
manovo sliko, z njegovim životopisom in
njegovimi pesnimi (škoda, da niso pri
tej priliki tudi Josepine Turnogradske
spisi, koji se samó omenjajo, z novič
priobčeni in zbrani); in tri zemljevide:

„Francija, Britanija in Skandi-
navija.“ — Tolmačenja krajnih imen
vasij okoli Trsta, ktera je „Edinost“ po-
sebej priobčevala, so izišla zbrana v po-
sebnej knjižici: „Krajna imena v
tržaškeji okoličji“. — Prof. Fr.
Selak je izdal nemško brošuro o tur-
škem vprašanju pod naslovom: „Ein
culturhistorischer Beitrag zur
orientalischen Frage“ (v Mari-
boru pri Pajku po 15 kr.). Delce kaže
mislečega pisatelja, pisava pa jako spretno
pero. —

Listnica.

g. A. Z. Vaši pes. proizvodi niso slabi;
samó prenavadni so njih predmeti. Pesnik
mora kolikor mogoče ali novih izmišljati
ali pa stare na novi način, z nove strani
opevati. Poskusite takó in nam zopet kaj
pošljite! —

g. u+i. Vi imate jezik in rimo v svojej
oblasti; samó jasnosti še Vašim verzom
treba. „A.“ najbrž porabimo. —

g. Ravniški. Vaši spisi se nam vidijo
uže na prvi kratki pregled prav zanimivi;
več Vam pišemo posebej, brž ko utegnemo.

g. Gorijanec. „J. c.“ kaže lep talent,
in je nekaj celotnega, baš kar pri naših
pesnikih najbolj pogrešamo. „I.“ najbrž
prinese „Zora“. Ne zamérite, da tu odgo-
varjamo.

g. Fl. „E.“ kmalu pride na vrsto.
Obečanega pričakujemo.

g. St. Hvala za „W.“; pride uže pri-
hodnjíč.

g. R. Razpravo prejeli z zahvalo. V
kratkem jo pregledamo.

Vsem gg. prav srčna hvala za poslano.
Popravek. Na str. 27 ima stati: „Lepa
Vida je . . .“ (m. Mlada Breda je . . .).